

כיצד מחנכין?

עלון מס' 42

לימי בין הזמנים

- דוגמא אישית -

כשלימדתי בעל כרחי "שיעור חי" בהלכות (אין) עירוב

[מאת הרב זליג פליסקין שליט"א]

אני רואה שהלכות שבת זה משהו אמיתי". האמת שעד היום לא ברור לי לגמרי ממה הוא התפעל, כשאני בסך הכל יהודי פשוט שמנסה לקיים את ההלכה היהודית, בלי שום חומרא או צדקות מיוחדת, אבל אם הוא התחזק מזה - למה לא...

ולסיום - הלקח שלמדתי לעצמי - להיות קצת פחות תמים, ולחקור ולדרוש בטרם כל יציאה על כל פרטי ההלכה המגוונים.

המחשבה משנה את השלילי לחיובי...

הילד העשיר והחווה

אביה של משפחה עשירה מאוד, לקח את בנו לטיול באזור הכפר במטרה להראות לו מה ההבדל בין חיי אנשי הכפר לחיינו כדי שילמד להעריך מה שיש לו. הם שהו מספר ימים ולילות בחווה אצל משפחה ענייה מאוד.

כשחזרו מהטיול שאל האב את בנו: "איך היה הטיול? נהנית?"... 'אבא, נהייתי ולמדתי המון', ענה הבן... 'האם ראית עד כמה עניים יכולים להיות?' המשיך האב... 'כן' ענה הבן...

'אז מה למדת מהטיול בן?'

ענה לו הבן: 'ראיתי שלנו יש כלב אחד ולהם יש ארבעה... לנו יש בריכה שמגיעה עד אמצע החצר ולהם יש אפיק נחל שאין לו סוף... לנו יש גופי תאורה מיובאים מחו"ל, להם יש את הכוכבים המנצנצים כיהלומים בשמי הלילה... מרפסת הפטיו שלנו מגיעה עד לחצר השכנים, להם יש את כל האופק... לנו יש חלקת אדמה לחיות בה, להם יש שטחים עצומים שמגיעים מעבר למה שניתן לראות... אנחנו קונים את האוכל שלנו, והם מגדלים את שלהם... לנו יש חומות מסביב לרכושנו, ולהם יש חברים שמגינים עליהם...'

דברי הבן הותירו את האב המום, והבן הוסיף: 'תודה אבא, שהראית לי כמה עניים אנחנו... לימדת אותי שהכל יחסי, מה שאחד רואה כחסר ערך - השני רואה כאוצר... זמן רב מדי התעסקתי עם מה שאין לי, במקום עם מה שיש לי להציע. תודה רבה!...' ובחיבוק

מעשה שהיה לפני שנים. יצאתי לשבת עם צעירים משיבה ל'נוער מתמודד', בצוותא עם בני משפחתי. במהלך השעות במקום, התברר לדאבונו כי אירע אי-הבנה מצער, ולמעשה אין עירוב במקום. ובכן, דפקתי על הבימה לאחר תפילת שחרית והודעתי: 'אין עירוב ואסור לטלטל ברחבי המתחם שום חפץ שהוא - משך כל השבת.'

מיד הבחנתי במבטי התלמידים, כצפוי, שהם חושדים שזו סתם איזו 'חומרא'.

לכן הדגשתי להם שזה לא 'משחק'. **אין כאן בכלל עירוב** - לא של ה"בד"ץ ולא של הרבנות, אין וזהו.

ועדיין אני רואה שזה קורץ לזה והשני לשלישי, למה תמיד זה אותו הרב פליסקין הנוודניק, שמשום מה סבור שהתורה ניתנה גם לתלמידים מתמודדים וגם בשבת נופש...

מכאן ועד סוף השבת, היו כמה 'סצינות' מעניינות, מקווה שאני זוכר אותן כסדרן, ולא התערבבו לי עם סיפורים דומים:

לא לו מהתלמידים ששאלו מדוע הכרזתי שאין עירוב, הסברתי שצריך לזכות פת מערב שבת. כך הם למדו מושג בסיסי בהלכות עירוב עם המחשה.

כאשר מספר בחורים יצאו לטיול של שבת תוך כדי פיצוח גרעינים, הערתי להם בנעימות ועם חיוך, שמסתמא הם שכחו אבל אסור לטלטל כאן. הם הופתעו לשמוע שאיסור הוצאה מרשות לרשות נאמר גם לגבי גרעינים כה פיצפונים.

היו בחורים שניסו לשכנע את בני נ"י, שהיה כ-בן 7, לטלטל כוסות חד פעמיות ממקום למקום, אך בני סירב בתוקף. כך הם למדו שאיסור טלטול כולל גם ילדים.

בשלב מסוים היינו צריכים להעביר את בתי התינוקת ממקום למקום. בלית ברירה טלטלנו אותה, אני ורעייתי, 'פחות פחות מארבע אמות', כשאני ורעייתי מתחלפים בנשיאתה כל מטר וחצי. אחד התלמידים שהבחין בנעשה הביט בהשתאות, ושאל אותי: "הרב, זה רציני, אתם באמת מתכוונים למה שאתם עושים?"

"בודאי" השבתי לו, "רציני לגמרי, זה מה שההלכה אומרת לעשות במצב כזה". התלמיד לא גמר להתפעל, והתבטא משהו כמו: "עכשיו

להמשך קיומו של העלון, למי שמכיר בערכו וחשיבותו,

מתקבלות תרומות לע"ג, או לשמחות וכדו'

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

חם עזב את אביו ההמום וניכנס לבית...

באווירה הנעימה והמשוחררת, הוא יוכל למצוא מסילות ללבו של הבחור, ולכן השתדל להיות קרוב אליו כל הזמן.

המסלול היה מאתגר מאוד, צריכים לרדת ירידה חדה, צריכים להיזהר שלא ליפול, ולכן לא הייתה לו אפשרות לנהל שיחת נפש, שכן מעייניו של המחנך וגם של הבחור היו נתונים בעיקר במחשבות של זהירות, איך לא להחליק ולא ליפול.

אבל כמו תמיד אחרי הירידה הגדולה - מגיעה העלייה הגדולה עוד יותר, והם התחילו לטפס במדרגות, עלו ועלו ועלו, וכמובן שהקושי החל לתת את אותותיו, וכך אחרי שעה של טיפוס הם הביטו כלפי מעלה, וראו שיש להם עוד שעה נוספת לטפס... הבחור המסכן שכל כך קשה לו ללמוד נשף בכבודות ואמר: "או, איזה יופי, כבר פחדתי שהמסלול הסתיים, אני רואה שיש לנו עוד הרבה. זה נהדר!"...

איש הצוות הבין שהוא חייב לתפוס את הרגע: "מה אתה אומר? נהדר??? מעניין למה, זה נורא נורא קשה לטפס, תראה כמה אתה מזיע, תראה איך אתה מתנשף..."

אבל הבחור הסתכל עליו בתמהון... "הרי זו כל ההנאה! אנחנו בטיול עכשיו, אנחנו לא עושים קניות. בטיול מטפסים, מחליקים, עולים, מתנשפים, זה כל היופי של הטיול, בדיוק בשביל זה באנו לכאן!"...

אמר הרב לתלמידו: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! הקושי יכול להיות סיבה לעצב ולצער, והוא גם יכול להיות מקור להנאה צרופה. השאלה היא איך אתה מסתכל עליו. אם אתה מתייחס לזה כאל מכשול נורא, שהלוואי ולא היית צריך לעבור, או כאתגר שאתה דווקא שמח בו, כי הוא נותן לך הזדמנות לטפס ולהזיע, ולאחר מכן להסתכל בסיפוק על הדרך שעשית, ולהרגיש מלא שמחה על כך שב"ה הצלחת לעבור אותה למרות הקשיים הרבים"...

מוסיף הרב שטיצברג:

אולי זו הסיבה שבין הזמנים מגיע ממש לפני חודש אלול, כדי שממנו ניקח לעבוד את ה'. למה בימי בין הזמנים נהנינו בצימרים צפופים וקטנים? למה התלהבנו מטיוולים מפרכים המשברים עצמותיו של אדם? כי אתגר, החלפת אווירה, טיול, אלו דברים מהנים, ואף אדם שפוי בדעתו לא יסתכל בזמן של חוויה מהנה כל כך, על קטנות כמו מספר המטרים שיש בחדר, או כמה מדרגות עליו לטפס במסלול ההליכה האתגרי.

ובאמת, ידוע הווארט של מרן ה'כתב סופר' זי"ע על פרשת דברים, שהסיבה שמשה רבינו לימד את התורה בשבעים לשון, הייתה כדי שידעו שאת התורה צריכים לשמור בכל מקום בעולם, לא רק במקומות שבהם מדברים בלשון הקודש או באידיש.

ולפי דברינו, אדרבה, יש דברים שלומדים דווקא במקומות אחרים, ומהם לוקחים מוסר השכל לעבוד את ה'.

מוסר השכל: קשה מאוד לחיות את החיים ולא להביט לפעמים מעבר לגדר אל הדשא של השכן, ולתהות מדוע חיינו לא יכולים להיות דומים יותר לשלהם. ברוב המקרים חיינו של האחר תמיד יראו לנו יותר טובים, אך הכל תלוי בנקודת המבט שלכם...

ודוגמא נוספת -

[מתוך מאמרו של הרב שמואל יוסף שטיצברג שליט"א (לקראת שבת מלכתא, דברים תשפ"ג)] נהוג אצל רבים, בימי בין הזמנים, שיוצאים לנופש ולוקחים את הילדים לטיולים, לוקחים את הנשים והטף, מעלים לטנדר גדול, ונוסעים לצימר במושב כלשהו.

כך מוצאת את עצמה משפחה בת עשר נפשות, מצטופפת בדירה בת שני חדרים, בתנאים לא תנאים, מיטות נוער, אין משחקים וצעצועים לקטנים, אין כמעט ספרי קריאה לגדולים, וגם הגברים צריכים לכתת רגליהם עד לבית הכנסת, שבו לפעמים יש מחסור חמור בספרים נורמליים, ואין תנאים בסיסיים ללימוד.

זר כי ייקלע לשם יחשוב, שבוודאי המשפחה הזאת מקבלת כסף רב עבור הפינוי של הבית למספר ימים, סכום כזה גדול שמצדיק את המעבר לדירה, שהתנאים שלה לא מגיעים אפילו לרבע מהנוחות בבית עצמו. אבל את האמת כולנו יודעים, לא רק שאף אחד לא משלם להם על כך, אלא שהם עוד מכניסים את היד לכיס ומשלמים טבין ותקילין עבור התענוג המפוקפק הזה.

כשהם חוזרים הביתה, שואלים השכנים איך היה, והם משיבים בהתלהבות כמה שנהנו שם, וכמה היה נחמד, ושבשנה הבאה חייבים לחזור לשם שוב, כי כזה נופש כבר הרבה זמן לא היה להם.

וכאן הבן שואל: הכיצד? איך ייתכן שבביתכם הגדול והמרווח אתם תמיד מתלוננים שצר לכם המקום, ושצריכים להוסיף עוד חדר ולהרחיב את המרפסת, ואילו כשמדובר בצימר צפוף ולפעמים גם מוזנח, אתם נהנים מכל רגע???

סח לי ידיד שעוסק בחינוך בחורי ישראל באחת הישיבות, שפעם היה לו תלמיד קשה לפיצוח. הבחור השתדל לעשות כל מה שצריך, אבל כל הזמן התלונן שזה קשה לו. הוא לא מצליח להבין את הגמרא, הוא לא מצליח להתרכז בתפילה, הוא מבין בסוף כל מילה ואפילו נהנה בסופו של דבר, אבל כל המאמץ הזה שבדרך היה לו לזרא, הוא ממש סובל כשהוא יושב ליד הגמרא וצריך להתחיל ללמוד.

איש החינוך הקשיב לו ברוב קשב, וניסה למצוא הזדמנות כדי לדבר על לבו, ולשנות את כל ההסתכלות שלו על הנושא. חודשים עברו ושום דבר לא השתנה.

פעם אחת יצאה הישיבה כולה לטיול, ואיש הצוות קיווה שאולי

אשמח לשמוע רעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל.

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

נתרם לעילוי נשמת יהודית בת ר' יהושע יצחק ע"ה

נלב"ע כ"ב מנחם אב